

VENDIM
Nr. 44, datë 5.6.2019

**PËR MIRATIMIN E RREGULLORES “VLERËSIMI PËR QËLLIMET E
NDËRHYRJES SË JASHTËZAKONSHME”**

Në bazë dhe për zbatim të nenit 43, shkronja “c”, të ligjit nr. 8269, datë 23.12.1997, “Për Bankën e Shqipërisë”, i ndryshuar; si edhe të nenit 24, pika 14, nenit 36, pika 6, dhe nenit 57, pika 4 të ligjit nr. 133/2016, datë 22.12.2016 “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka, në Republikën e Shqipërisë”; me propozim të Departamentit për Ndërhyrjen e Jashtëzakonshme, Këshilli Mbikëqyrës i Bankës së Shqipërisë,

VENDOSI:

1. Të miratojë rregulloren “Vlerësimi për qëllimet e ndërhyrjes së jashtëzakonshme”, sipas tekstit bashkëlidhur këtij vendimi.
 2. Ngarkohet Departamenti për Ndërhyrjen e Jashtëzakonshme në Bankën e Shqipërisë për ndjekjen e zbatimit të këtij vendimi.
 3. Ngarkohet Kabineti i Guvernatorit dhe Departamenti i Kërkimeve me publikimin e këtij vendimi, përkatësisht në Fletoren Zyrtare të Republikës së Shqipërisë dhe në Buletinin Zyrtar të Bankës së Shqipërisë.
- Ky vendim hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare të Republikës së Shqipërisë.

KRYETARI
Gent Sejko

KREU I
TË PËRGJITHSHME

Neni 1
Objekti

- Objekti i kësaj rregulloreje është përcaktimi i:
1. kriterëve, kushteve dhe mënyrës së zgjedhjes së vlerësuesit të pavarur për qëllime të ndërhyrjes së jashtëzakonshme;
 2. mënyrës së kryerjes së vlerësimit sipas nenit 24, pika 5, të ligjit nr. 133/2016, datë 22.12.2016 “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka, në Republikën e Shqipërisë”;
 3. metodologjisë për vlerësimin e diferencës në mënyrën e trajtimit, për të përcaktuar nëse aksionarët dhe kreditorët do të ishin në një pozitë më të favorshme në rast se do të kishte filluar procedura e likuidimit të detyruar në vend të procedurës së ndërhyrjes së jashtëzakonshme, sipas nenit 57 të ligjit nr. 133/2016, datë 22.12.2016 “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka, në Republikën e Shqipërisë”;
 4. metodologjisë për përcaktimin e vlerës së detyrimeve që rrjedhin nga produktet derivative sipas nenit 36 të ligjit nr. 133/2016, datë 22.12.2016 “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka, në Republikën e Shqipërisë”.

Neni 2
Subjektet

Subjekte zbatuese të kësaj rregulloreje janë:

- a) subjektet që mund të përzgjidhen për të ushtruar funksionin e vlerësuesit, sipas kësaj rregulloreje;
- b) bankat dhe degët e bankave të huaja, të licencuara nga Banka e Shqipërisë.

Neni 3 **Baza ligjore**

Kjo rregullore nxirret në bazë dhe për zbatim të:

- a) nenit 43, shkronja “c” të ligjit nr. 8269, datë 23.12.1997 “Për Bankën e Shqipërisë”, i ndryshuar;
- b) nenit 24, pika 14, nenit 36, pika 6 dhe nenit 57, pika 4 të ligjit nr. 133/2016, datë 22.12.2016 “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka, në Republikën e Shqipërisë”.

Neni 4 **Përkufizime**

1. Termat e përdorur në këtë rregullore kanë të njëjtin kuptim me termat e përkufizuar ose të përdorur në:

- a) ligjin nr. 8269, datë 23.12.1997 “Për Bankën e Shqipërisë”, i ndryshuar;
- b) ligjin nr. 9662, datë 18.12.2006 “Për bankat në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar;
- c) ligjin nr. 133/2016, datë 22.12.2016 “Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka, në Republikën e Shqipërisë”, në vijim ligji nr. 133/2016.

2. Përveç sa parashikohet në pikën 1, për qëllime të zbatimit në këtë rregullore, termat e mëposhtëm kanë këtë kuptim:

- a) Vlerësim nënkupton procesin e vlerësimit të aktiveve dhe detyrimeve të bankës, i kryer nga një vlerësues i pavarur sipas pikës 1, neni 24 i ligjit nr. 133/2016 ose vlerësimi i përkohshëm i kryer nga Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme ose vlerësuesi sipas pikave 2 dhe 8, neni 24 i ligjit nr. 133/2016;
- b) Vlerësues është vlerësuesi i pavarur i cili plotëson kushtet e përcaktuara në nenin 5 të kësaj rregulloreje;
- c) Vlera e drejtë është çmimi që merret nga shitja e një aktivi ose paguhet për transferimin e një detyrimi në një transaksion të rregullt midis pjesëmarrësve të tregut në datën e vlerësimit, bazuar në legjislacionin në fuqi;
- d) Vlera e mbajtjes është vlera aktuale e flukseve të pritshme të mjeteve monetare të bankës nga aktivet dhe detyrimet që disponon, që priten në mënyrë të arsyeshme, sipas supozimeve të drejta, të kujdesshme dhe realiste, e skontuar sipas një norme të përshtatshme, duke marrë parasysh faktorët që ndikojnë në sjelljen e klientit ose të kundërpalëve ose parametrave të tjerë të vlerësimit në kuadër të ndërhyrjes së jashtëzakonshme;
- e) Bazë matjeje është mënyra e përcaktimit të shumave monetare në të cilën paraqiten aktivet ose detyrimet nga vlerësuesi;
- f) Vlera e mbetur për nxjerrjen jashtë përdorimit përcaktohet nga vlerësuesi në bazë të flukseve të mjeteve monetare, duke zbritur kostot e nxjerrjes nga përdorimi dhe vlerën e pritshme të ndonjë garancie të dhënë, që banka mund të presë në mënyrë të arsyeshme, në kushtet aktuale të tregut, nëpërmjet një shitjeje të rregullt ose nëpërmjet transferimit të aktiveve ose detyrimeve;

g) Vlera e franshizës nënkupton vlerën aktuale neto të pritshme të flukseve të mjeteve monetare si rezultat i mirëmbajtjes dhe rinovimit të aktiveve dhe detyrimeve ose bizneseve dhe përfshin ndikimin e çdo mundësie biznesi, sipas rastit, përfshirë edhe ato mundësi që rrjedhin nga veprime të ndërhyrjes së jashtëzakonshme dhe që vlerësohen nga vlerësuesi. Vlera e franshizës mund të jetë më e lartë ose më e ulët se vlera që rrjedh nga kushtet kontraktuale të aktiveve dhe detyrimeve ekzistuese në datën e vlerësimit;

h) Vlera e kapitalit aksionar është çmimi i vlerësuar i tregut për aksionet e transferuara ose të emetuara, që rrjedh nga metodologjitë e vlerësimit të pranuarra gjerësisht. Bazuar në natyrën e aktiveve ose biznesit, vlera e kapitalit mund të përfshijë vlerën e franshizës;

i) Data e vlerësimit është data referencë për vlerësimin sipas nenit 11 të kësaj rregulloreje;

j) Data e vendimit për ndërhyrjen e jashtëzakonshme nënkupton datën në të cilën Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme miraton vendimin për ndërhyrjen e jashtëzakonshme në një bankë, sipas nenit 65 të ligjit nr. 133/2016;

k) Datë e mbylljes është dita dhe ora e përfundimit të marrëveshjeve të produkteve derivative, e përcaktuar nga Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme në vendimin për përfundimin e marrëveshjeve për produktet derivative;

l) Transaksioni i zëvendësimit nënkupton një transaksion të lidhur në ose pas datës së mbylljes së një kontrate derivative, për të rivendosur pozicionin e mbrojtjes ose pozicionin e tregtimit të ndërprerë, mbi bazën e ekspozimit neto ndaj rrezikut me kushte ekonomike të ngjashme me ato në transaksionin *close-out*;

m) Transaksion zëvendësues i arsyeshëm nënkupton një transaksion zëvendësimi të lidhur në bazë të ekspozimit neto ndaj rrezikut, në përputhje me praktikat e përbashkëta të tregut dhe duke bërë përpjekje të arsyeshme për të fituar vlerën më të mirë të parave.

KREU II

KRITERET PËR PËRZGJEDHJEN E VLERËSUESIT PËR QËLLIME TË NDËRHYRJES SË JASHTËZAKONSHME

Neni 5

Elementet e pavarësisë

1. Vlerësuesi për qëllime të ndërhyrjes së jashtëzakonshme mund të jetë person juridik ose person fizik.

2. Në ushtrimin e funksionit të tij, sipas ligjit nr. 133/2016, vlerësuesi duhet të jetë i pavarur nga banka subjekt i ndërhyrjes së jashtëzakonshme, nga Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme dhe çdo autoritet publik.

3. Vlerësuesi është i pavarur sipas pikës 2, kur plotësohen të gjitha kushtet e mëposhtme:

a) zotëron kualifikimet, përvojën, aftësitë, njohuritë dhe burimet e kërkuara me qëllim kryerjen e vlerësimit në mënyrë efektive pa u mbështetur te banka, Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme dhe çdo autoritet publik në përputhje me nenin 6 të kësaj rregulloreje;

b) nuk ka marrëdhënie juridike dhe financiare me Autoritetin e Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme dhe çdo autoritet publik, si dhe me bankën për të cilën bëhet vlerësimi ose grupi bankar pjesë e të cilit është banka, në përputhje me nenin 7 të kësaj rregulloreje;

c) nuk është në kushtet e konfliktit të interesit sipas nenit 8 të kësaj rregulloreje.

Neni 6

Kualifikimet, përvoja, aftësitë, njohuritë dhe burimet e kërkuara

1. Vlerësuesi duhet të zotërojë kualifikimet, përvojën, aftësitë dhe njohuritë e nevojshme në të gjitha çështjet që konsiderohen thelbësore nga Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme.

2. Vlerësuesi duhet të ketë në dispozicion burime njerëzore dhe aftësi teknike të nevojshme për të kryer në mënyrë të përshtatshme vlerësimin, duke marrë në konsideratë natyrën, qëllimin dhe kompleksitetin e tij.

3. Me qëllim kryerjen e vlerësimit, vlerësuesi nuk duhet:

a) të kërkojë ose të marrë udhëzime, nga banka, nga Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme dhe çdo autoritet publik;

b) të kërkojë ose të pranojë ndonjë përfitim financiar ose çdo përfitim tjetër, nga banka, nga Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme dhe çdo autoritet publik.

4. Zbatimi i pikës 3 nuk e pengon vlerësuesin:

a) të marrë udhëzime ose rekomandime, ambiente, pajisje teknike ose forma të tjera të mbështetjes, nga Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme, kur ky i fundit e konsideron të nevojshme për arritjen e objektivave të vlerësimit të pavarur;

b) të paguhet për vlerën e shërbimit dhe të shpenzimeve të nevojshme për kryerjen e procesit të vlerësimit.

Neni 7

Ndarja strukturore

1. Me qëllim zbatimin e nenit 5, pika 3, shkronja “b” të kësaj rregulloreje, vlerësuesi duhet të plotësojë kërkesat e mëposhtme:

a) në rastin kur vlerësuesi është person fizik, ai nuk është punonjës ose i kontraktuar nga Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme, ndonjë autoritet publik, si dhe nga banka për të cilën bëhet vlerësimi ose grupi bankar pjesë e të cilit është banka;

b) në rastin kur vlerësuesi është person juridik, ai nuk i përket të njëjtit grup/shoqëri/organizatë me Autoritetin e Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme, me ndonjë autoritet publik, si dhe me bankën për të cilën bëhet vlerësimi ose grupin bankar, pjesë e të cilit është banka.

Neni 8

Konflikti i interesit

1. Vlerësuesi nuk duhet të ketë konflikt faktik ose të mundshëm interesi, me bankën, Autoritetin e Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme dhe çdo autoritet publik.

2. Për qëllimet e pikës 1, prania e interesit faktik ose të mundshëm do të konsiderohet si konflikt interesi, kur sipas vlerësimit të Autoritetit të Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme, ndikon ose mund të ndikojë në gjykimin e vlerësuesit në kryerjen e vlerësimit.

3. Për qëllimet e pikës 1, konsiderohet konflikt interesi, lidhja me të paktën një nga palët e mëposhtme:

a) drejtuesit e lartë dhe anëtarët e këshillit drejtues të bankës;

b) personat juridikë ose fizikë që kontrollojnë ose kanë shumicën zotëruese në bankë ose grupin bankar pjesë e të cilit është banka;

c) kreditorët e rëndësishëm të identifikuar si të tillë mbështetur në informacionin në dispozicion të Autoritetit të Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme;

d) secilin subjekt tjetër të grupit bankar.

4. Për qëllimet e pikës 1, konsiderohen gjithashtu edhe çështjet e mëposhtme:

a) ofrimi i shërbimeve nga vlerësuesi, që përfshin ofrimin e shërbimeve në të kaluarën, për bankën dhe personat e përmendur në pikën 3, dhe në veçanti lidhjen midis këtyre shërbimeve me elementet e rëndësishme për vlerësimin;

b) marrëdhëniet personale dhe financiare ndërmjet vlerësuesit dhe bankës, si dhe personave të përmendur në pikën 3;

c) investimet ose interesa të tjera materiale financiare të vlerësuesit;

d) në rastin e personit juridik, çdo marrëdhënie juridike dhe financiare ose marrëveshje tjetër që do të realizohet për të trajtuar çdo element që mund të cenojë pavarësinë si p.sh., rishqyrtimi i vlerësimeve/auditimeve të mëparshme, interesat financiare, mbrojtja, familjariteti, marrëdhëniet e besimit ose kërcënimit, përfshirë marrëveshjet për të dalluar anëtarët e stafit (që mund të marrin pjesë në vlerësim) nga anëtarët e tjerë të stafit.

5. Përveç sa parashikohet në pikat 3 dhe 4, vlerësuesi konsiderohet se është në kushtet e konfliktit të interesit, në rast se një vit përpara datës në të cilën zgjidhet të veprojë si vlerësues ka kryer një auditim ligjor në atë bankë.

6. Çdo person që konsiderohet për pozicionin e vlerësuesit ose emërohet si vlerësues duhet:

a) të zbatojë në përputhje me kodet e etikës dhe standardet profesionale, politikat dhe procedurat për të identifikuar çdo interes faktik ose të mundshëm, në përputhje me pikën 2;

b) të njoftojë menjëherë Autoritetin e Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme për çdo interes faktik ose të mundshëm të cilin vlerësuesi e mendon të tillë, i cili sipas vlerësimit të Autoritetit të Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme, mund të konsiderohet si konflikt interesi sipas pikës 2;

c) të ndërmarrë hapat e nevojshëm për të siguruar që asnjë anëtar i personelit ose të tjerë të përfshirë në kryerjen e vlerësimit, nuk kanë ndonjë interes faktik ose të mundshëm sipas pikës 2;

d) të deklarojë me shkrim për Autoritetin e Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme që plotëson kushtet e këtij neni për të ushtruar i pavarur funksionin e vlerësuesit.

Neni 9

Përzgjedhja e vlerësuesit

1. Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme përzgjedh vlerësuesin për të kryer vlerësimin, bazuar në pikën 11 të nenit 24, të ligjit nr. 133/2016.

2. Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme shqyrton dokumentacionin e paraqitur në përputhje me kushtet dhe kriteret e kësaj rregulloreje.

3. Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme, në raste të veçanta, mund të vendosë kriteret shtesë, të cilat duhet të përmbushen nga vlerësuesi në mënyrë që të përzgjidhet për të kryer vlerësimin, përfshirë koston e angazhimit si dhe kapacitetet e tij operacionale, teknike dhe të personelit.

4. Bazuar në këtë rregullore, Autoriteti për Ndërhyrjen e Jashtëzakonshme lidh një marrëveshje me vlerësuesin për kryerjen e vlerësimit, e cila përcakton mes të tjerash, subjektin e vlerësimit, afatin për dorëzimin e raportit të vlerësimit të kryer, klauzolën e konfidencialitetit që i referohet subjektit të vlerësimit dhe elemente të tjera.

KREU III

VLERËSIMI PËR QËLLIME TË NDËRHRYJES SË JASHTËZAKONSHME

Neni 10

Kërkesa kryesore

1. Gjatë kryerjes së vlerësimit, vlerësuesi merr në konsideratë rrethanat që ndikojnë në flukset monetare të pritshme dhe normat e skontimit të zbatueshme për aktivet dhe

detyrimet e bankës dhe paraqet në mënyrë të drejtë pozicionin financiar të bankës nga pikëpamja e mundësive dhe rreziqeve që ajo ka ndërmarrë.

2. Vlerësuesi komunikon dhe argumenton supozimet kryesore të përdorura në vlerësim. Çdo shmangie e rëndësishme në vlerësim, nga supozimet e përdorura nga administratorët e bankës në përgatitjen e pasqyrave financiare dhe në llogaritjen e kapitalit rregullator dhe të kërkesave për kapital të bankës, duhet të bazohet në informacionin më të mirë në dispozicion.

3. Vlerësuesi jep vlerësimin më të mirë për vlerën e një aktivi, detyrimi ose kombinimi të tyre. Kur është e përshtatshme, rezultatet e vlerësimit mund të paraqiten edhe në formën e një intervali vlerash.

4. Kriteret e përcaktuara në këtë rregullore për vlerësimin e aktiveve dhe detyrimeve individuale të një banke, zbatohen gjithashtu edhe për vlerësimin e portofoleve ose grupeve të aktiveve dhe detyrimeve, ose të aktiveve dhe detyrimeve të konsoliduara, aktiviteteve tregtare apo subjekteve që konsiderohen si një e tërë, në varësi të rrethanave.

5. Vlerësuesi i ndan kreditorët në kategori sipas radhës së shlyerjes së detyrimeve në bazë të legjislacionit dhe praktikës së përdorur në likuidimin e detyruar në juridiksionin përkatës dhe përfshin vlerësimet e mëposhtme:

a) vlerën e detyrimeve të secilës kategori, në rastin e fillimit të procedurave të likuidimit të detyruar dhe aty ku është e mundur dhe e realizueshme, sipas të drejtave kontraktuale që i janë dhënë secilës kategori;

b) përfitimet e mundshme që do të merrte secila kategori, në qoftë se do të zbatohet likuidimi i detyruar.

Kur llogaritet vlerësimi sipas shkronjave “a” dhe “b”, vlerësuesi mund të zbatojë kriteret e përcaktuara në nenin 26 të kësaj rregulloreje, sipas rastit.

6. Kur është e përshtatshme dhe e mundshme, duke marrë parasysh kohën në dispozicion dhe objektivin për besueshmërinë e vlerësimit, Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme mund të kërkojë disa vlerësime nga vlerësuesi. Në këtë rast, Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme vendos kriteret për të përcaktuar se cili nga vlerësimet do të përdoret për qëllimet e nenit 24 të ligjit nr. 133/2016.

Neni 11

Data e vlerësimit

1. Data e vlerësimit është një nga datat e mëposhtme:

a) data e referencës siç përcaktohet nga vlerësuesi, mbështetur në datën më të afërt të mundshme përpara datës së marrjes së vendimit të Autoritetit të Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme për vendosjen e bankës në ndërhyrje të jashtëzakonshme ose për ushtrimin e kompetencës së zhvlerësimit dhe konvertimit të instrumenteve të kapitalit;

b) data e vendimit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, në rastin e kryerjes së një vlerësimi përfundimtar *ex-post*, sipas pikës 9, neni 24 të ligjit nr. 133/2016.

2. Në lidhje me detyrimet që rrjedhin nga kontratat derivative, data e vlerësimit është data e mbylljes së kontratës ose nëse kjo datë nuk është një ditë tregtimi, përdoret dita dhe ora në të cilën ekziston një çmim i disponueshëm në tregun e derivativeve. Kur vlerësuesi përcakton shumën e përfundimit të parakohshëm të kontratës derivative, me çmimet e transaksioneve zëvendësuese sipas pikës 1, neni 33 të kësaj rregulloreje, data e vlerësimit është dita dhe ora e përfundimit të transaksionit zëvendësues.

Neni 12

Burimet e informacionit

Vlerësimi bazohet në të gjitha të dhënat dhe informacionet e disponueshme deri në datën e vlerësimit. Përveç pasqyrave financiare të bankës, raporteve të auditimit dhe raportimit rregullator për datën e vlerësimit ose për periudhën më të afërt me të, ky informacion mund të përfshijë:

- a) pasqyrat financiare të përditësuara dhe raportimet rregullative të përgatitura nga banka sa më afër që është e mundur me datën e vlerësimit;
- b) një shpjegim të metodologjive, supozimeve dhe gjykimeve kryesore të përdorura nga banka për mënyrën e përgatitjes së pasqyrave financiare dhe raportimin rregullator;
- c) të dhënat që gjenden në regjistrat e bankës;
- d) të dhënat përkatëse të tregut;
- e) përfundime të nxjerra nga vlerësuesi sipas diskutimeve të kryera me drejtuesit dhe auditorët e bankës;
- f) vlerësimet mbikëqyrëse të gjendjes financiare të bankës duke përfshirë informacionin sipas, shkronjës “dh” pika 1, neni 17, të ligjit nr. 133/2016;
- g) vlerësimet për cilësinë e aktiveve të sektorit bankar dhe veçanërisht për aktivet e subjektit dhe rezultatet e provës së rezistencës;
- h) vlerësime të ngjashme të kryera nga vlerësues të tjerë të pavarur ose vlerësime të tjera të njëjta, të përshtatura në mënyrë të tillë për të përfshirë rrethanat e veçanta të bankës;
- i) informacion historik, të përshtatur në mënyrë të tillë që të përjashtojë faktorët që nuk janë më të rëndësishëm dhe të përfshijë të tjerë që nuk kanë ndikuar në informacionin historik; ose
- j) analizat e trendit, të përshtatura në mënyrë që të pasqyrojnë rrethanat specifike të bankës.

Neni 13

Ndikimi i marrëveshjes së grupit

1. Kur banka është pjesë e një grupi bankar, vlerësuesi merr parasysh ndikimin që mund të kenë marrëveshjet ekzistuese të mbështetjes financiare brenda grupit, mbi vlerën e aktiveve dhe detyrimeve, nëse në bazë të rrethanave është e mundur që këto marrëveshje të hyjnë në fuqi.

2. Vlerësuesi merr parasysh ndikimin e marrëveshjeve të tjera formale ose joformale brenda grupit, vetëm kur në bazë të rrethanave është e mundur që këto marrëveshje të mbeten në fuqi në kuadër të gjendjes së rënduar financiare të grupit ose gjatë ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

3. Vlerësuesi përcakton nëse burimet financiare të bankës brenda grupit mund të përdoren për të përthithur humbjet e subjekteve të tjera të grupit.

Neni 14

Raporti i vlerësimit

Vlerësuesi përgatit një raport vlerësimi për Autoritetin e Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme, i cili krahas elementeve të përmendura në pikat 6 dhe 7, të nenit 24 të ligjit nr. 133/2016, përfshin të paktën elementet në vijim:

- a) vlerësimin se çfarë trajtimi do të merrte secila kategori e aksionarëve dhe kreditorëve, nëse banka do të vendosej në likuidim të detyruar;
- b) vlerësimin e detyrimeve që rrjedhin nga derivativët në përputhje me kreun VII në këtë rregullore;
- c) një përmbledhje të procesit të vlerësimit duke përfshirë diskutimin e vlerësimit të vlerës më të mirë, intervalet e vlerave si dhe burimet e pasigurisë në vlerësim;

d) një shpjegim të metodologjive dhe supozimeve kryesore të përdorura nga vlerësuesi gjatë kryerjes së vlerësimit, si dhe ndjeshmërinë e vlerësimit ndaj këtyre zgjedhjeve dhe aty ku është e mundur, një shpjegim se si këto metodologji dhe supozime ndryshojnë nga ato të përdorura për vlerësime të tjera të ngjashme, duke përfshirë vlerësimet e përkohshme të ndërhyrjes së jashtëzakonshme;

e) çdo informacion shtesë që sipas mendimit të vlerësuesit do të ndihmonte Autoritetin e Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme për qëllimet e nenit 24 të ligjit nr. 133/2016.

KREU IV VLERËSIMI PËR PLOTËSIMIN E KUSHTEVE PËR NDËRHYRJEN E JASHTËZAKONSHME

Neni 15 **Kërkesa kryesore**

1. Përpara marrjes së vendimit nëse janë plotësuar kushtet për fillimin e procedurës së ndërhyrjes së jashtëzakonshme, Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme siguron që të kryhet një vlerësim i drejtë, i kujdesshëm dhe realist i vlerës së aktiveve dhe detyrimeve të bankës nga një vlerësues i pavarur nga banka, nga Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme dhe nga çdo autoritet tjetër publik, i përzgjedhur në përputhje me kërkesat e kreut II të kësaj rregulloreje.

2. Vlerësimi për qëllimet e nenit 24, pika 5, shkronja “a”, të ligjit nr. 133/2016 duhet të bazohet në supozime të drejta dhe realiste dhe duhet të sigurojë që humbjet nën skenarin e duhur të njihen plotësisht. Ky vlerësim do t’i shërbejë Bankës së Shqipërisë si Autoritet Mbikëqyrës dhe i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme, për marrjen e vendimit që banka është në kushtet e paaftësisë paguese, në përputhje me nenin 21, pika 1, shkronja “a”, të ligjit nr. 133/2016. Bazuar në udhëzimet mbikëqyrëse ekzistuese ose burimet e tjera gjerësisht të pranueshme, të cilat përcaktojnë kriteret që ndihmojnë vlerësimin e drejtë dhe realist të llojeve të ndryshme të aktiveve dhe detyrimeve, vlerësuesi mund të gjykojë mbi cilësinë e të dhënave, metodologjitë dhe gjykimet e përdorura nga banka në vlerësimet e saj për qëllime të raportimit financiar ose për llogaritjen e kapitalit rregullator dhe të kërkesave për kapital, dhe mund të mos i marrë në konsideratë për qëllime të kryerjes së vlerësimit.

3. Vlerësuesi përcakton metodologjitë më të përshtatshme të vlerësimit, të cilat mund të mbështeten në modelet e brendshme të bankës kur vlerësuesi e gjykon të përshtatshme, duke marrë parasysh natyrën e strukturës së administrimit të rrezikut të bankës dhe cilësinë e të dhënave dhe informacionit në dispozicion.

4. Vlerësimet përfundimtare duhet të jenë në përputhje me kuadrin e zbatueshëm kontabël dhe me kuadrin rregullator duke përfshirë edhe këtë rregullore.

Neni 16 **Fushat që kërkojnë vëmendje të veçantë në vlerësim**

Gjatë kryerjes së vlerësimit, vlerësuesi i kushton vëmendje të veçantë fushave në të cilat ka pasiguri të rëndësishme, të cilat kanë një ndikim të konsiderueshëm në vlerësimin e përgjithshëm. Për këto fusha, vlerësuesi ofron rezultatet e vlerësimit në formën e vlerësimit më të mirë dhe sipas rastit, në formën e intervaleve të vlerave, siç përcaktohet në pikën 3, neni 10 në këtë rregullore. Këto fusha përfshijnë:

a) kreditë ose portofolet e kredisë, flukset e pritshme monetare të të cilave varen nga aftësia, vullneti ose motivimi i një pale të tretë për përmbushjen e detyrimit të saj, ku këto

pritshmëri ngrihen nga supozimet në lidhje me normat e mospagimit/moskthimit, probabilitetin e paaftësisë paguese, karakteristikat e instrumentit, veçanërisht kur evidentohen nga një historik humbjesh për një portofol kredish;

b) aktivet e rimarra, flukset monetare të cilave ndikohen nga vlera e drejtë e aktivitetit në kohën që banka merr kolateralin përkatës për shkak të mospagimit të huas, si dhe e ardhmja e pritshme e kësaj vlere pas këtij momenti;

c) instrumentet e matura me vlerën e drejtë, ku përcaktimi i kësaj vlere në përputhje me kërkesat kontabël ose rregullatore për përcaktimin e çmimit të tregut të tyre ose çmimit sipas modeleve financiare, nuk është më e zbatueshme ose e vlefshme duke marrë parasysh rrethanat;

d) emri i mirë dhe aktivet e patrupëzuara, ku prova/testi i përkeqësimit mund të varet nga gjykimi subjektiv, që lidhet me një rrjedhë të arsyeshme të flukseve monetare, normat e skontimit dhe perimetrit të njësive që gjenerojnë mjete monetare;

e) mosmarrëveshjet ligjore dhe veprimet rregullatore, flukset monetare të pritshme të cilave mund të jenë subjekt i një shkalle të ndryshme pasigurie në lidhje me shumën dhe/ose kohën e tyre;

f) zërat që përfshijnë aktivet dhe detyrimet e pensioneve dhe zërat e tatimit të shtyrë, sipas rastit.

Neni 17

Faktorët që ndikojnë në vlerësim

1. Vlerësuesi merr parasysh faktorët e përgjithshëm që ndikojnë në supozimet kryesore në të cilat bazohen vlerat e aktiveve dhe detyrimeve në fushat e përmendura në nenin 16 të kësaj rregulloreje, duke përfshirë faktorët e mëposhtëm:

a) kushtet makroekonomike dhe gjendja në treg që mund të ndikojnë në veprimtarinë e bankës;

b) modelin e biznesit të bankës dhe ndryshimet në strategjinë e saj;

c) kriteret e përzgjedhjes së aktiveve të bankës, duke përfshirë politikat e garantimit të kredive;

d) rrethanat dhe praktikatat që mund të çojnë në një krizë të pagesave;

e) rrethanat që ndikojnë në parametrat e përdorur për të përcaktuar aktivet e ponderuara me rrezikun për llogaritjen e kërkesave minimale për kapital;

f) ndikimin e strukturës financiare të bankës në kapacitetin e bankës për të mbajtur aktivet për një periudhë të pritshme dhe aftësinë e bankës për të prodhuar flukse monetare të parashikueshme;

g) probleme të përgjithshme ose të veçanta të likuiditetit ose financimit të bankës.

2. Vlerësuesi duhet të veçojë në mënyrë të qartë çdo fitim të rëndësishëm të papërfshirë në procesin e vlerësimit, në masën që ky fitim nuk është njohur në vlerësim, dhe të sigurojë informacionin e duhur në raportin e vlerësimit për rrethanat e jashtëzakonshme që kanë çuar në këto fitime.

KREU V

VLERËSIMI PËR ZGJEDHJEN E INSTRUMENTIT TË NDËRHYRJES SË JASHTËZAKONSHME

Neni 18

Kritere kryesore

1. Autoriteti i Ndërhjës së Jashtëzakonshme pasi përcakton se një bankë i plotëson kushtet e ndërhjës së jashtëzakonshme, siguron nëpërmjet këtij vlerësimi informacion

të nevojshëm në lidhje me zgjedhjen e instrumentit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, të përshtatshëm për t'u zbatuar në bankë, si dhe kushtet për ushtrimin e kompetencës së zhvlerësimit e të konvertimit, si dhe vendime të tjera për zbatimin e instrumenteve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, që duhet të marrin në konsideratë ndikimin (akoma hipotetik) të veprimeve që mund të merren nga Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme, në zbatimin e strategjisë së ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

2. Vlerësuesi vlerëson ndikimin e çdo veprimi të ndërhyrjes së jashtëzakonshme që mund të marrë Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme, në mënyrë që t'i japë informacionin e nevojshëm në lidhje me çështjet e përmendura në shkronjat "b" deri "e" të pikës 5, të nenit 24, të ligjit nr. 133/2016. Pa cenuar pavarësinë e vlerësuesit, Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme mund të konsultohet me vlerësuesin për të identifikuar tërësinë e veprimeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme që konsiderohen nga Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme, duke përfshirë veprimet e parashikuara në planin e ndërhyrjes së jashtëzakonshme, ose nëse është ndryshe, çdo skeme të propozuar të ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

3. Për të siguruar një vlerësim të drejtë, të kujdesshëm dhe realist, kur është e përshtatshme dhe në konsultim me Autoritetin e Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme, vlerësuesi paraqet vlerësime të veçanta që pasqyrojnë ndikimin e një numri të mjaftueshëm të veprimeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

4. Vlerësuesi siguron që kur zbatohen instrumentet e ndërhyrjes së jashtëzakonshme ose kur ushtrohet kompetenca e zhvlerësimit ose e konvertimit të instrumenteve të kapitalit, çdo humbje në aktivet e bankës njihet plotësisht sipas skenarëve të veprimeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme të marra në konsideratë.

5. Kur vlerat e vlerësimit ndryshojnë ndjeshëm nga vlerat e paraqitura nga banka në pasqyrat e saj financiare, vlerësuesi përdor supozimet e tij të vlerësimit, për përshtatjen e supozimeve dhe të politikave kontabël të nevojshme për përgatitjen e një bilanci të përditësuar, sipas shkronjës "a", pika 6, neni 24 të ligjit nr. 133/2016, në përputhje me kuadrin në fuqi të kontabilitetit. Për sa i përket humbjeve të identifikuar nga vlerësuesi, të cilat nuk mund të njihen në bilancin e përditësuar, vlerësuesi specifikon shumën dhe përshkruan arsyet për përcaktimin e humbjeve, rrethanat dhe periudhën kohore se kur kanë ndodhur ato.

6. Kur instrumentet e kapitalit apo detyrimet e tjera konvertohen në kapital aksionar, vlerësuesi paraqet një vlerësim të vlerës së kapitalit aksionar pas konvertimit të aksioneve të reja të transferuara ose të emetuara, duke mbajtur në konsideratë zotëruesit e instrumenteve të kapitalit të konvertuar apo kreditorëve të tjerë. Ky vlerësim do të shërbejë si bazë për përcaktimin e normës apo normave të konvertimit të detyrimeve në kapital, sipas nenit 37 të ligjit nr. 133/2016.

Neni 19

Përzgjedhja e bazës së matjes

1. Në përzgjedhjen e bazës apo bazave më të përshtatshme të matjes, vlerësuesi merr në konsideratë tërësinë e veprimeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme që shqyrtohen sipas pikës 2, neni 18 të kësaj rregulloreje.

2. Vlerësuesi përcakton flukset e mjeteve monetare që banka mund të presë në bazë të supozimeve të drejta, të kujdesshme dhe realiste, për aktivet dhe detyrimet ekzistuese, të skontuara sipas një norme të përshtatshme sipas pikës 7, sipas zbatimit të veprimit ose veprimeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

3. Flukset e mjeteve monetare duhet të përcaktohen në nivelin e duhur të agregimit, duke filluar nga aktivet dhe detyrimet individuale deri te portofolat ose bizneset, duke marrë në konsideratë dallimet në profilet e rrezikut.

4. Kur veprimet e ndërhyrjes së jashtëzakonshme të përmendura në pikën 2, neni 18 në këtë rregullore, kërkojnë që aktivet dhe detyrimet të mbahen nga një bankë që do të vijojë aktivitetin edhe në të ardhmen, vlerësuesi përdor vlerën e mbajtjes si bazë të përshtatshme të matjes. Vlera e mbajtjes, nëse konsiderohet e drejtë, e kujdesshme dhe reale, parashikon një normalizim të kushteve të tregut.

5. Vlera e mbajtjes nuk do të përdoret si bazë e matjes kur aktivet, të drejtat dhe detyrimet e bankës transferohen në një shoqëri të administrimit të aktiveve, sipas nenit 29 të ligjit nr. 133/2016, në një bankë urë sipas nenit 28 të këtij ligji ose në rastin e shitjes së aktivitetit tregtar sipas nenit 26 të këtij ligji.

6. Kur veprimet e ndërhyrjes së jashtëzakonshme të përmendura në pikën 2, neni 18 të kësaj rregullore parashikojnë shitjen e aktiveve, flukset monetare të pritura duhet të korrespondojnë me vlerat e mbetura për nxjerrje jashtë përdorimi, të parashikuara për t'u depozituar në të ardhmen.

7. Normat e skontimit përcaktohen duke marrë në konsideratë kohën e flukseve të mjeteve monetare, profilin e rrezikut, kostot e financimit dhe kushtet e tregut siç është e përshtatshme për aktivin ose detyrimin që matet, strategjinë për periudhën e shitjes së aktiveve si dhe pozicionin financiar të bankës pas ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

Neni 20

Faktorë të veçantë në lidhje me vlerësimin dhe skontimin e flukseve të pritshme të parasë

1. Me qëllim vlerësimin e flukseve të mjeteve monetare, vlerësuesi zbaton gjykimin ekspert në përcaktimin e karakteristikave kryesore të aktiveve ose detyrimeve që vlerësohen. Gjithashtu, vlerësuesi zbaton gjykimin ekspert për të përcaktuar se si ndikon në këto flukse monetare vazhdimi, rinovimi i mundshëm ose rifinancimi, rrjedhja ose asgjësimi i këtyre aktiveve ose detyrimeve, siç parashikohet në veprimet për ndërhyrjen e jashtëzakonshme.

2. Kur veprimi i ndërhyrjes së jashtëzakonshme parashikon që banka të mbajë aktive dhe detyrime ose të vijojë aktivitetin e biznesit, vlerësuesi mund të marrë në konsideratë faktorët që mund të ndikojnë në flukset e ardhshme të mjeteve monetare, përfshirë këtu:

a) ndryshimet në supozimet ose pritjet, në krahasim me ato që mbizotërojnë në datën e vlerësimit, në përputhje me prirjet historike afatgjata dhe një parashikim të arsyeshëm në përputhje me periudhën e parashikuar të mbajtjes të aktiveve ose për rimëkëmbjen e bankës; ose

b) bazat ose metodologjitë shtesë ose alternative të vlerësimit që konsiderohen të përshtatshme nga vlerësuesi dhe në përputhje me këtë rregullore, duke përfshirë në kontekstin e vlerësimit, vlerën e aksioneve pas konvertimit në kapital.

3. Sa i përket grupeve të aktiveve dhe detyrimeve ose aktiviteteve tregtare të parashikuara për të dalë jashtë përdorimit, vlerësuesi duhet të marrë parasysh shpenzimet dhe përfitimet e nxjerrjes jashtë përdorimit.

4. Kur situata është e tillë që e pengon bankën të mbajë një aktiv ose të vazhdojë një aktivitet tregtar ose kur shitja konsiderohet e nevojshme nga Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme për arritjen e objektivave të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, flukset e pritshme të parasë duhet t'u referohen vlerave të mbetura që priten brenda periudhës gjatë së cilës shitet aktivi.

5. Vlera e mbetur për nxjerrje jashtë përdorimi përcaktohet nga vlerësuesi në bazë të flukseve të parasë, të netuara me koston për nxjerrje jashtë përdorimi dhe të netuara me vlerën e pritshme të çdo garancie të dhënë, që mund të pritët në mënyrë të arsyeshme nga banka në kushtet aktuale të tregut, përmes shitjes ose transferimit të aktiveve apo detyrimeve. Në rast se është e përshtatshme, duke marrë në konsideratë veprimet që

duhet të ndërmerren sipas skemës së ndërhyrjes së jashtëzakonshme, vlerësuesi mund të përcaktojë vlerën e mbetur për nxjerrje jashtë përdorimi, duke zbatuar një zbritje për një rënie të shpejtë të mundshme në çmimin e tregut. Për të përcaktuar vlerën e mbetur për nxjerrje jashtë përdorimi të aktiveve që nuk kanë një treg likuid, vlerësuesi merr në konsideratë çmimet në tregjet e vëzhguara ku tregtohen aktive të ngjashme ose vlerat e gjeneruara nga modelet financiare duke përdorur parametrat e tregut të vëzhguar dhe duke reflektuar zbritjet e nevojshme që rrjedhin nga mungesa e tregut likuid.

6. Vlerësuesi merr në konsideratë faktorët që mund të ndikojnë në vlerën e mbetur për nxjerrje jashtë përdorimi dhe periudhën e mbetur, duke përfshirë sa vijon:

a) vlerën e mbetur për nxjerrje jashtë përdorimi dhe periudhën e mbetur të vëzhguar në transaksione të ngjashme, të përshtatura për të marrë në konsideratë dallimet në modelin e biznesit dhe në strukturën financiare të palëve në transaksione;

b) avantazhet ose disavantazhet e një transaksioni të veçantë që janë specifike për palët e përfshira, ose për një pjesë të pjesëmarrësve të tregut;

c) karakteristika të veçanta të një aktivi ose aktiviteti tregtar që mund të jenë të lidhura vetëm me një blerës potencial ose me një pjesë të pjesëmarrësve të tregut;

d) ndikimin e mundshëm të shitjeve të pritshme në vlerën e franshizës së bankës.

7. Kur vlerësohet vlera e aktivitetit tregtar për qëllime të instrumentit të shitjes së aktivitetit tregtar ose të bankës urë, vlerësuesi mund të marrë në konsideratë pritjet e arsyeshme për vlerën e franshizës. Një pritshmëri e tillë për vlerën e franshizës përfshin vlerën që rezulton nga një rinovim i aktiveve, nga rifinancimi i portofolit të hapur ose nga vazhdimi apo rifillimi i aktivitetit tregtar në kontekstin e veprimeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

8. Në rast se vlerësuesi vlerëson se nuk ka asnjë mundësi reale për nxjerrjen jashtë përdorimit të një aktivi ose aktiviteti tregtar, nuk duhet të përcaktojë vlerën e nxjerrjes jashtë përdorimit, por duhet të vlerësojë flukset monetare përkatëse në bazë të perspektivave përkatëse për vazhdimin ose zvogëlimin e aktivitetit ose turrjen e aktivitetit tregtar. Kjo dispozitë nuk zbatohet për instrumentin e ndarjes së aktiveve ose të shitjes së aktivitetit tregtar.

9 Për pjesët e një grupi të aktiveve ose të një aktiviteti tregtar që ka të ngjarë të likuidohet sipas procedurave të likuidimit të detyruar, vlerësuesi mund të marrë në konsideratë vlerën e mbetur për nxjerrje jashtë përdorimi dhe periudhat e vëzhguara në ankandet e shitjeve që përfshijnë aktive me natyrë dhe gjendje të ngjashme. Përcaktimi i flukseve të pritshme të mjeteve monetare merr në konsideratë gjendjen jolikuide, mungesën e të dhënave të besueshme për përcaktimin e vlerave të nxjerrjes jashtë përdorimit dhe metodologjitë e vlerësimit të bazuara në të dhëna të pavëzhguara.

Neni 21

Vlerësimi i përkohshëm

1. Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme ose vlerësuesi mund të kryejë vlerësim të përkohshëm sipas pikave 2 dhe 8, neni 24, të ligjit 133/2016, i cili kryhet në përputhje me dispozitat e përmendura në pikat 1, 3, 5 dhe 6 të nenit 24 të këtij ligji, për aq sa është e mundur duke marrë parasysh rrethanat emergjente të veprimit dhe rrethanat e tjera që justifikojnë kryerjen e këtij vlerësimi.

2. Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme ose vlerësuesi përfshin një rezervë për mbulimin e humbjeve shtesë në vlerësimin e përkohshëm të aktiveve dhe detyrimeve të një banke, nëse humbjet e tilla mund të priten, bazuar në fakte dhe rrethana të njohura.

3. Rezervat për mbulimin e humbjeve përcaktohen në bazë të standardeve të njohura gjerësisht, të përdorura për të përcaktuar vlerën e aktiveve, ku të dhënat për humbjet e

përcaktuara për një lloj aktivi mund të aplikohen në lloje të tjera të aktiveve me rregullime të mundshme.

Neni 22

Metodologjia për llogaritjen dhe përfshirjen e një rezerve për humbjet shtesë

1. Për shkak të pasigurisë në vlerësimin e përkohshëm të kryer në përputhje me shkronjat “b” deri në “e” të pikës 5, neni 24 në ligjin nr. 133/2016, Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme ose vlerësuesi përfshin një rezervë për humbjet shtesë, me synimin për të reflektuar në vlerësim fakte dhe rrethana që mbështesin praninë e humbjeve shtesë me madhësi apo në një periudhë kohore të panjohur. Për shmangien e llogaritjes së shumëfishtë të pasigurive, vlerësuesi shpjegon dhe arsyeton supozimet në bazë të të cilave është përcaktuar mundësia për praninë e humbjeve shtesë.

2. Për të përcaktuar madhësinë e rezervës për humbjet shtesë, Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme ose vlerësuesi identifikon faktorët që mund të ndikojnë fluksin e pritshëm monetar si rezultat i zbatimit të veprimeve dhe masave të ndërhyrjes së jashtëzakonshme që mund të zbatohen.

3. Për qëllimet e pikës 2, Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme ose vlerësuesi mund të ekstrapolojë humbjet e vlerësuara për një pjesë të aktiveve të bankës në pjesën e mbetur të bilancit të saj. Aty ku është e disponueshme, humbjet mesatare të vlerësuara për aktivet e pjesëmarrësve të ngjashëm të tregut mund të ekstrapolohen, duke iu nënshtruar përshtatjeve të nevojshme të dallimeve në modelin e biznesit dhe strukturën financiare.

KREU VI

Vlerësimi pas ndërhyrjes së jashtëzakonshme

Neni 23

Kritere kryesore

1. Për të përcaktuar mënyrën e trajtimit të aksionarëve dhe kreditorëve në rast se do të kishte filluar procedura e likuidimit të detyruar, vlerësimi bazohet vetëm në informacionin rreth fakteve dhe rrethanave që ekzistojnë dhe që njiheshin në mënyrë të arsyeshme në datën e marrjes së vendimit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, të cilat në rast se do të ishin njohur, do të ndikonin në vlerën e aktiveve dhe detyrimeve të bankës në atë datë.

2. Për qëllime të përcaktimit të trajtimit aktual të aksionarëve dhe të kreditorëve në ndërhyrje të jashtëzakonshme, vlerësuesi mbështetet në informacionin në dispozicion në lidhje me faktet dhe rrethanat që ekzistojnë në datën aktuale të trajtimit ose datat në të cilat aksionarët dhe kreditorët marrin kompensim.

3. Data e referencës së vlerësimit është data e vendimit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, e cila mund të ndryshojë nga data aktuale e trajtimit. Kur vlerësuesi konsideron si të papërfillshëm ndikimin në të ardhurat e skontuara, të ardhurat e paskontuara në datën kur është zbatuar ndërhyrja e jashtëzakonshme mund të krahasohen drejtpërdrejt me shumën e skontuar të të ardhurave hipotetike që aksionarët dhe kreditorët do të kishin marrë nëse banka do t'i nënshtrohej procedurave të likuidimit të detyruar në datën e vendimit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

Neni 24

Inventarizimi i aktiveve dhe detyrimeve

1. Vlerësuesi krijon një listë të të gjitha aktiveve ose pronave të identifikuara dhe të kushtëzuara në pronësi të bankës. Kjo listë përfshin aktivet, për të cilat priten hyrje të mjeteve monetare në të ardhmen.

2. Banka i paraqet vlerësuesit një listë të të gjitha pretendimeve aktuale dhe atyre të kushtëzuara ndaj bankës. Kjo listë klasifikon të gjitha detyrimet dhe pretendimet e mundshme sipas niveleve të përparësisë në procedurat e likuidimit të detyruar. Vlerësuesi mund të hyjë në marrëveshje për këshillim ose ekspertizë të specializuar në lidhje me renditjen e detyrimeve që do të aplikoheshin në rastin e likuidimit të detyruar.

3. Vlerësuesi identifikon veçmas aktivet e barrësuara dhe detyrimet e siguruara nga këto aktive.

Neni 25

Hapat e vlerësimit

Për qëllimet e përcaktimit nëse ekziston dallim në trajtim sipas pikës 2, neni 57 të ligjit nr. 133/2016, vlerësuesi vlerëson:

a) trajtimin që do të kishin marrë aksionarët dhe kreditorët e bankës si dhe skemat përkatëse të sigurimit të depozitave, nëse banka në procedurën e ndërhyrjes së jashtëzakonshme, për të cilën është kryer veprimi ose veprimet e ndërhyrjes së jashtëzakonshme, do t'i ishte nënshtruar likuidimit të detyruar në kohën kur është marrë vendimi për ndërhyrjen e jashtëzakonshme, pa marrë në konsideratë mbështetjen në financimin e jashtëzakonshëm publik;

b) ndikimin aktual që kanë marrë aksionarët dhe kreditorët e bankës në procedurën e ndërhyrjes së jashtëzakonshme, vlerën e pretendimeve të ristrukturuara pas zbatimit të instrumentit të rikapitalizimit nga brenda ose instrumenteve të tjera të ndërhyrjes së jashtëzakonshme ose të të ardhurave të tjera të marra nga aksionarët dhe kreditorët në datën ose datat aktuale të trajtimit, të skontuara deri në datën e vendimit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, nëse konsiderohet e nevojshme për të mundësuar një krahasim të drejtë me trajtimin e përmendur në shkronjën “a”;

c) nëse rezultati i trajtimit në shkronjën “a” është më i madh se rezultati i trajtimit në shkronjën “b” për secilin kreditor, në përputhje me nivelet e hierarkisë që zbatohen në procedurat e likuidimit të detyruar të identifikuara sipas nenit 24 në këtë rregullore.

Neni 26

Përcaktimi i trajtimit të aksionarëve dhe kreditorëve në procedurat e likuidimit të detyruar

1. Metodologjia për kryerjen e vlerësimit në përputhje me shkronjën “a”, neni 25 në këtë rregullore, kufizohet në përcaktimin e shumës së skontuar të flukseve monetare të pritshme sipas procedurave të likuidimit të detyruar.

2. Flukset e pritshme të parasë skontohen me normën ose normat që pasqyrojnë sipas rastit, kohën e lidhur me flukset e pritshme të parasë, rrethanat mbizotëruese në datën e marrjes së vendimit për ndërhyrjen e jashtëzakonshme, normat pa rrezik të interesit, çmimin e rrezikut për instrumente financiare të ngjashme të emetuara nga banka të ngjashme, kushtet e tregut ose normat e skontimit të zbatuara nga blerësit potencialë dhe karakteristika të tjera të rëndësishme të elementit ose elementeve që vlerësohen.

3. Gjatë përcaktimit të shumës së skontuar të flukseve monetare të pritshme sipas procedurave të likuidimit të detyruar, vlerësuesi merr në konsideratë sa më poshtë:

a) legjislacionin dhe praktikën e përdorur në likuidimin e detyruar në juridiksionin përkatës, të cilat mund të ndikojnë faktorë të tillë si periudhat e pritshme të nxjerrjes jashtë përdorimit ose normat e rikuperimit;

b) administrimin e arsyeshëm të parashikueshëm, transaksionet, mirëmbajtjen, nxjerrjen jashtë përdorimit dhe kostot e tjera që do të shkaktoheshin nga një administrator ose likuidator, si dhe shpenzimet e financimit;

c) informacionin mbi rastet më të fundit të likuidimeve të bankave të ngjashme, aty ku janë të disponueshme dhe të rëndësishme.

4. Për aktivet e tregtuara në një treg aktiv, vlerësuesi përdor çmimin e vëzhguar (të tregut), përveç rasteve kur rrethanat specifike siç janë përqendrimi dhe mbingopja e tregut, pengojnë tregtueshmërinë e aktiveve të bankës.

5. Për aktivet që nuk tregtohen në një treg aktiv, gjatë përcaktimit të shumës dhe kohës së flukseve të pritshme të mjeteve monetare, vlerësuesi merr në konsideratë një numër faktorësh duke përfshirë:

a) çmimet e vëzhguara në tregje aktive, ku tregtohen aktive të ngjashme;

b) çmimet e vëzhguara në procedurat e likuidimit ose transaksione të tjera që përfshijnë aktive me natyrë dhe kushte të ngjashme;

c) çmimet e vëzhguara në transaksionet që përfshijnë shitjen e aktivitetit të biznesit ose transferimin në një bankë urë ose në një shoqëri për administrimin e aktiveve në kuadër të ndërhyrjes së jashtëzakonshme që lidhet me subjekte të ngjashme;

d) mundësinë që një aktiv të gjenerojë flukse monetare neto në procedurat e likuidimit të detyruar;

e) kushtet e pritshme të tregut brenda një periudhe të caktuar pritjeje, duke përfshirë kompleksitetin dhe aftësinë e tregut për të realizuar shkëmbimin e vëllimit përkatës të aktiveve brenda asaj periudhe; dhe

f) kohëzgjatjen e periudhës për nxjerrjen jashtë përdorimit, e cila duhet të pasqyrojë implikimet e ligjit dhe procedurave të likuidimit të detyruar, që përfshin kohëzgjatjen e pritshme të procesit të likuidimit ose karakteristikat e aktiveve përkatëse.

6. Vlerësuesi duhet të shqyrtojë nëse gjendja financiare e bankës do të kishte ndikuar në flukset e pritshme monetare, duke përfshirë kufizimet mbi aftësinë e administratorit për të negociuar kushtet me blerësit potencialë.

7. Kur është e mundur dhe në varësi të çfarëdo dispozite të zbatueshme të likuidimit të detyruar, flukset monetare duhet të pasqyrojnë të drejtat kontraktuale, statutores ose të drejta të tjera ligjore të kreditorëve ose praktika të likuidimit të detyruar.

8. Të ardhurat hipotetike që rrjedhin nga vlerësimi do t'u shpërndahen aksionerëve dhe kreditorëve në përputhje me hierarkinë e tyre në rast se do të zbatohet likuidimi i detyruar, siç parashikohet në nenin 25 të kësaj rregulloreje.

9. Me qëllim përcaktimin e shumës së pasiguruar të pretendimeve të derivativëve në procedurën e likuidimit të detyruar, vlerësuesi zbaton metodologjitë e përcaktuara në kreun VII të kësaj rregulloreje.

Neni 27

Përcaktimi i trajtimit aktual të aksionarëve dhe kreditorëve në ndërhyrjen e jashtëzakonshme

1. Vlerësuesi identifikon të gjitha pretendimet e mbetura pas zhvlerësimit ose konvertimit të instrumenteve të kapitalit dhe zbatimit të çfarëdo veprimi të ndërhyrjes së jashtëzakonshme dhe ua përcakton këto pretendime personave juridikë dhe fizikë, të cilët ishin aksionarët dhe kreditorët e bankës në datën e vendimit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme. Me përjashtim të rasteve kur personat juridikë dhe fizikë të cilët kanë qenë aksionarë dhe kreditorë të bankës në datën e vendimit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, të cilët marrin kompensim në para si rezultat i ndërhyrjes së jashtëzakonshme, vlerësuesi përcakton trajtimin e tyre aktual në përputhje me këtë nen.

2. Kur personat juridikë dhe fizikë, të cilët ishin aksionarë dhe kreditorë të bankës në datën e vendimit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme marrin kompensim në kapital, si rezultat i ndërhyrjes së jashtëzakonshme, vlerësuesi përcakton trajtimin e tyre aktual duke dhënë një vlerësim të vlerës së përgjithshme të aksioneve të transferuara ose të emetuara për mbajtësit e instrumenteve të kapitalit të konvertuar ose kreditorët ndaj të cilëve është zbatuar rikapitalizimi nga brenda.

3. Për aksionet e përmendura në pikën 2, vlerësimi bazohet në vlerën që rrjedh nga metodologjitë e vlerësimit të pranura gjerësisht.

4. Kur personat juridikë dhe fizikë, të cilët janë aksionarët dhe kreditorët e bankës në datën e vendimit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, marrin kompensim në tituj borxhi si rezultat i ndërhyrjes së jashtëzakonshme, vlerësuesi përcakton trajtimin aktual duke marrë në konsideratë faktorët që lidhen me ndryshimet në flukset e mjeteve monetare kontraktuale që rezultojnë nga zhvlerësimi ose konvertimi, ose zbatimi i veprimeve të tjera të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, si dhe norma përkatëse e skontimit.

5. Për çdo pretendim të papaguar, vlerësuesi mund të marrë në konsideratë, kur është e mundur dhe së bashku me faktorët e përshkruar në pikat 2 dhe 3, çmimet e vëzhguara në tregje aktive për instrumente të njëjta ose të ngjashme të emetuara nga banka në ndërhyrje të jashtëzakonshme ose banka të tjera të ngjashme.

Neni 28

Raporti i vlerësimit

Vlerësuesi përgatit një raport vlerësimi për Autoritetin e Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme, i cili përfshin të paktën elementet e mëposhtme:

- a) një përmbledhje të vlerësimit, duke përfshirë paraqitjen e intervaleve të vlerave dhe burimet e pasigurisë së vlerësimit;
- b) një shpjegim të metodologjive dhe supozimeve kryesore të miratuara, si dhe ndjeshmërinë e vlerësimit ndaj këtyre zgjedhjeve;
- c) një shpjegim, kur është e mundur, pse vlerësimi ndryshon nga vlerësimet e tjera përkatëse, duke përfshirë vlerësimet para ndërhyrjes së jashtëzakonshme të kryera në përputhje me kreun III të kësaj rregulloreje ose vlerësime të tjera rregullatore ose kontabël.

KREU VII

VLERËSIMI I DERIVATËVE

Neni 29

Krahasimi ndërmjet rënies së vlerës që rrjedh nga dispozita *close-out* dhe mundësia për zbatimin e rikapitalizimit nga brenda ndaj kontratave derivative

1. Për qëllimet e shkronjës “c”, pika 5, neni 36, të ligjit nr. 133/2016, Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme krahason sa vijon:

a) shumën e humbjeve që lindin/krijohen nga kontratat derivative në rikapitalizimin nga brenda, që llogaritet duke shumëzuar:

i. pjesën ndërmjet të gjitha detyrimeve të renditura në mënyrë të barabartë, të detyrimeve që rrjedhin nga kontratat derivative si pjesë e vlerësimit sipas nenit 24 të ligjit nr. 133/2016 dhe që nuk përfshihen në rastet përjashtimore të rikapitalizimit nga brenda në përputhje me pikën 2, neni 31 të këtij ligji,
me

ii. humbjet totale që priten të lindin nga të gjitha detyrimet që renditen në mënyrë të barabartë me derivativët, duke përfshirë detyrimet derivative që rrjedhin nga përfundimi i kontratës;

me

b) rënien në vlerë bazuar në vlerësimin e shumës së kostove, shpenzimeve ose përkeqësimeve të tjera të vlerës që priten të ndodhin si pasojë e përfundimit të kontratave derivative, e cila përftohet duke llogaritur shumën e elementeve të mëposhtme:

i. rreziku i rritjes së pretendimit të kundërpartisë në përfundim të kontratës, që vjen si rezultat i kostove të rimbrotjes që priten t'i shkaktohen kundërpartisë, duke marrë në konsideratë diferencat mes çmimit të blerjes dhe të shitjes, çmimit mesatar të blerjes dhe shitjes me çmimin e blerjes dhe të shitjes në përputhje me shkronjën "b", pika 2, neni 33 në këtë rregullore;

ii. shpenzimet/kostot që priten t'i shkaktohen bankës në ndërhyrje të jashtëzakonshme për rivendosjen e një pozicioni të ngjashëm tregtimi në derivativë, të nevojshëm për rimbrotjen ndaj çdo ekspozimi të hapur ose për ruajtjen e një profili rreziku të pranueshëm, në përputhje me strategjinë e ndërhyrjes së jashtëzakonshme. Krijimi i një pozicioni të ngjashëm derivativësh mund të arrihet duke marrë parasysh kërkesat e marzhit fillestar dhe diferencën mes çmimit të blerjes dhe të shitjes që mbizotëron në treg;

iii. çdo reduktim në vlerën e franshizës që rrjedh nga përfundimi i kontratave derivative, duke përfshirë përkeqësimin e vlerësimit për aktivet e tjera ose ato të lidhura me kontratat derivative që përfundojnë, dhe çdo ndikim në kostot e financimit ose nivelet e të ardhurave;

iv. çdo rezervë parandaluese ndaj implikimeve të mundshme negative nga mbyllja (*close-out*), të tilla si gabimet dhe mosmarrëveshjet në lidhje me transaksionet ose shkëmbimin e kolateralit.

2. Krahasimi sipas pikës 1 kryhet përpara se të merret vendimi për përfundimin e kontratave derivative, si pjesë e vlerësimit për të informuar vendimet për veprimet e ndërhyrjes së jashtëzakonshme sipas nenit 24, të ligjit nr. 133/2016. Ky krahasim kryhet sipas kërkesave të përcaktuara në këtë rregullore.

Neni 30

Komunikimi i vendimit për përfundimin dhe kompensimin e marrëveshjeve mbi produktet derivative

1 Përpara ushtrimit të kompetencave të zhvlerësimit dhe konvertimit në lidhje me detyrimet që rrjedhin nga kontratat e produkteve derivative, Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme u njofton palëve kontraktuese vendimin për përfundimin e kontratave sipas shkronjës "g", pika 1, neni 47, të ligjit nr. 133/2016.

2. Vendimi për përfundimin e kontratave derivative hyn në fuqi menjëherë ose në një datë të mëvonshme të përcaktuar në njoftim.

3. Në vendimin e përmendur në pikën 1, Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme specifikon datën dhe kohën në të cilën palët mund të paraqesin pranë Autoritetit të Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme, një transaksion zëvendësues të arsyeshëm në terma tregu me qëllim përcaktimin e shumës së përfundimit të kontratës, sipas pikës 1, neni 33 në këtë rregullore. Pala tjetër duhet, gjithashtu, t'i ofrojë Autoritetit të Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme një përmbledhje të të gjitha transaksioneve zëvendësuese të arsyeshme në terma tregu.

4. Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme mund të ndryshojë datën dhe kohën në të cilën palët raportojnë të dhënat për transaksionet zëvendësuese të arsyeshme në terma tregu. Çdo vendim për të ndryshuar datën dhe kohën në të cilën palët mund të ofrojnë të

dhëna për transaksionet zëvendësuese të arsyeshme në terma tregu, duhet t'i komunikohet palës tjetër.

5. Në vendimin e përmendur në pikën 1, Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme mund të specifikojë kriteret që synon të zbatojë gjatë vlerësimit nëse transaksioni zëvendësues është i arsyeshëm në terma tregu.

Neni 31

Roli i marrëveshjes së kompensimit *netting*

Për kontratat që i nënshtrohen një marrëveshjeje kompensimi *netting*, vlerësuesi përcakton në përputhje me nenet 29, 32 dhe 33 në këtë rregullore, një shumë të vetme që banka në ndërhyrje të jashtëzakonshme ka të drejtën ligjore për të marrë ose detyrimin ligjor për të paguar, si rezultat i përfundimit të kontratës për të gjitha kontratat derivative në paketën *netting*, siç përcaktohet në marrëveshjen *netting*.

Neni 32

Parimet e vlerësimit të shumës për përfundimin e parakohshëm

1. Vlerësuesi përcakton vlerën e detyrimeve që rrjedhin nga kontratat derivative si shumë e përfundimit të parakohshëm, e llogaritur si shumatore e elementeve të mëposhtme:

a) shumat e papaguara, kolaterali ose shumat e tjera që duhet të paguhen nga banka në ndërhyrje të jashtëzakonshme ndaj palës tjetër, nga të cilat zbriten shumat e papaguara, kolaterali dhe shumat e tjera që duhet t'i paguhen bankës në ndërhyrje të jashtëzakonshme nga pala tjetër në datën e përfundimit;

b) shuma e përfundimit që mbulon shumën e humbjeve ose kostove që shkaktohen nga palët e kontratave derivative, ose fitimet e realizuara prej tyre, duke zëvendësuar ose marrë ekuivalentin ekonomik në terma materiale të kontratave të ndërprera dhe të drejtat e opsionit të palëve në lidhje me ato kontrata.

2. Për qëllimet e pikës 1, shumat e papaguara në lidhje me përfundimin e kontratave derivative, janë:

a) shumat që bëhen të pagueshme në ose para datës së përfundimit të kontratës dhe që mbeten të papaguara në atë datë;

b) një shumë e barabartë me vlerën e drejtë të tregut të aktivit që kërkohej të lëvrohet për çdo detyrim të kontratave derivative, që kërkohej të shlyheshin me dorëzim në ose para datës së përfundimit të kontratës dhe që nuk janë shlyer ende në datën e përfundimit të kontratës;

c) shuma e interesit ose kompensimit të përlllogaritur për periudhën nga data kur duhej bërë pagesa ose duhej dorëzuar aktivi deri në datën e përfundimit (*close-out*).

Neni 33

Përcaktimi i shumës së përfundimit të kontratës

1. Kur një kundërpalë ofron prova/dëshmi për transaksione zëvendësuese të arsyeshme me kushte tregu brenda afatit të përcaktuar në pikën 3, neni 30 në këtë rregullore, vlerësuesi përcakton shumën e përfundimit, duke u bazuar në çmimet e transaksioneve zëvendësuese.

2. Kur një kundërpalë nuk ofron prova/dëshmi për transaksione zëvendësuese të arsyeshme me kushte tregu brenda afatit të përcaktuar në pikën 3, neni 30 në këtë rregullore dhe/ose kur vlerësuesi gjykon se transaksionet zëvendësuese të ofruara nuk janë brenda kushteve që dikton tregu, si dhe në rastet kur zbatohet pika 2, neni 34 në

këtë rregullore, vlerësuesi përcakton sa do të jetë shuma e përfundimit, duke u bazuar në sa më poshtë:

a) çmimet mesatare të tregut në fund të ditës, në përputhje me proceset e zakonshme të biznesit të bankës në ndërhyrje të jashtëzakonshme në datën e përcaktuar sipas pikës 2, neni 11 në këtë rregullore;

b) diferencën ndërmjet çmimit mesatar dhe çmimit në blerje ose diferencën ndërmjet çmimit mesatar dhe çmimit në shitje, në varësi të kahut të pozicionit neto të rrezikut;

c) rregullimet e çmimeve dhe diferencave të përmendura në shkronjat “a” dhe “b” të kësaj pike, aty ku është e nevojshme për të reflektuar likuiditetin e tregut për rreziqet ose instrumentet bazë dhe madhësinë e ekspozimit në raport me thellësinë e tregut, si dhe rrezikun e mundshëm të modelit.

3. Për sa i përket detyrimeve brenda grupit, vlerësuesi mund të përcaktojë vlerën duke përdorur çmimet mesatare të tregut në fund të ditës, siç referohet në shkronjën “a” të pikës 2, pa marrë parasysh shkronjat “b” dhe “c” të pikës 2, ku strategjia e ndërhyrjes së jashtëzakonshme do të nënkuptonte rimbrotjen e transaksioneve të përfunduara nëpërmjet një transaksioni derivativ ose grupi transaksionesh brenda grupit bankar.

4. Për përcaktimin e vlerës së përfundimit sipas pikës 2, vlerësuesi mban parasysh një gamë të plotë të burimeve të të dhënave të disponueshme dhe të besueshme, dhe mund të mbështetet në të dhëna tregu që gjenden lehtësisht ose në çmime teorike të krijuara nga modelet e vlerësimit që synojnë vlerësimin e vlerave, duke përfshirë burimet e mëposhtme të të dhënave:

a) të dhënat e ofruara nga palët e treta, siç mund të jenë të dhënat e tregut që gjenden lehtësisht ose të dhënat e parametrave të vlerësimit dhe kuotimet e aktorëve kryesorë të tregut;

b) për produktet e standardizuara, vlerësimet e krijuara nga sistemet e veta të vlerësuesit;

c) të dhënat e ofruara nga banka në ndërhyrje të jashtëzakonshme, të tilla si modelet e brendshme dhe vlerësimet, përfshirë verifikimet e pavarura të çmimeve;

d) të dhënat e ofruara nga palët e tjera, përveç të dhënave të transaksioneve zëvendësuese të raportuara në përputhje me pikën 3, neni 30 në këtë rregullore duke përfshirë të dhënat për mosmarrëveshjet aktuale ose të mëparshme të vlerësimit në lidhje me transaksione ose kuotime të ngjashme ose të lidhura;

e) çdo të dhënë tjetër të rëndësishme.

5. Për qëllim të shkronjës “b” të pikës 2, Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme mund të udhëzojë bankën në ndërhyrje të jashtëzakonshme të kryejë një verifikim të pavarur të çmimeve në momentin kohor të përcaktuar në përputhje me pikën 2, neni 11 në këtë rregullore, duke përdorur informacionin në fund të ditës në datën e përfundimit të kontratës.

Neni 34

Vlerësimi i hershëm i vlerës së detyrimeve derivative

1. Vlerësuesi përcakton vlerën e detyrimeve derivative për momentin e përcaktuar sipas pikës 2, neni 11 në këtë rregullore.

2. Vlerësuesi mund të përcaktojë vlerën e detyrimeve që rrjedhin nga kontratat derivative, më herët nga momenti i përcaktuar në pikën 1, në kuadër të kryerjes së një vlerësimi të përkohshëm në përputhje me pikën 8, neni 24 të ligjit nr. 133/2016. Përcaktime të tilla të hershme bëhen në bazë të vlerësimeve të mbështetura në parimet sipas neneve 32 dhe 33 në këtë rregullore, si dhe në bazë të të dhënave të disponueshme në momentin e vlerësimit.

3. Kur vlerësuesi kryen një vlerësim të hershëm sipas pikës 2, Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme mund t'i kërkojë në çdo kohë të përditësojë vlerësimin e përkohshëm, për të marrë në konsideratë zhvillimet përkatëse të tregut të vëzhguar ose dëshmitë e transaksioneve zëvendësuese të arsyeshme në terma tregu, të përfunduara në momentin e përcaktuar në përputhje me pikën 1. Këto zhvillime apo prova, nëse janë në dispozicion deri në datën dhe kohën e përcaktuar në përputhje me pikën 2, neni 30 në këtë rregullore, merren në konsideratë në vlerësimin *ex-post* përfundimtar të kryer në zbatim të pikës 10, neni 24 të ligjit nr. 133/2016.

KRYETAR I KËSHILLIT MBIKËQYRËS
Gent Sejko